

ЕВГЕН БЕРЕЗИНСЬКИЙ

За Україну

З Визвольних Змагань в 1918 році

- I -

Дідусеві Слова

Віршоване Оповідання для
дітей і молоді

ЕВГЕН БЕРЕЗИНСЬКИЙ

За Україну

З Визвольних Змагань в 1918 році

Дідусеві Слова

Віршоване Оповідання для
дітей і молоді

*На добру згадку мамі
Редакторів і Своїй
дарує Євген Березинський*

Written & Published
by
EUGENE BEREZINSKY

Не поет я — й не співець
Щоб сплітав з сонет вінець,
Але такій як всі ви —
З жалю, туги та й журби
Оці рядочки складаю
А у ннх всьо що лнш знаю.
Хто з вас буде їх читати
Того й прошу памятати,
Що про славу я не дбаю,
Та й заплаати не бажаю
Бо всьо те пуста марниця;
Слава скоро проминеться
А сира земляця-мати
Не буде й ріжниці знати.
Всіх вона радо прийме —
Грошей ніхто не візьме
То-ж про таке я не дбаю,
А рядки котрих складаю
Коли маю вільний час
Це з любови до всіх вас,
Про те що опишу ннині
Чув, я колись в Україні
Бо діялось те давно —
Мені років з два було,
А коли вже більше мав,
Дідусь мені розказав,
Бо він всього мене вчив
А найбільше, щоб любив
Рідну хату та й родину
І славний край Україну,
А тепер, як я сказав,
Буду казку починав.

Евген Березинський

У прекрасній Лемківщині
Як і колись так і нині
Люди-Лемки проживають,
Коров, овець випасають,
Щоби нивку управляти
Шкода й способів шукати,
Бо рівнини у них нема
Всюди лиш ліс та гора.
З роду Лемки всі охочі,
Все веселі і робочі,
А дівчата й парубки
Мов святочні писанки —
Любо жити в Лемківщині.
Хотівб я там бути нині,
Бачити чудну природу —
Ліси, гори, бистру воду
І тембіти звук почути
Можеб вдалось призабути
Журбу й тугу, що так нині
Мучить мене на чужині.
Може колись ще так буде,
Та покищо, добрі люди,
Щоб не тратити часу
Від початку я зачну.

А жив тут у гарній хаті
Василь Дуб, газда багатий.
Подостатком мав він всього —
Стадо овець, коров много;
Мав і жінку-господарну,
Що удержала всьо гарно
Та все всюди лад давала,
І трох синів годувала.
Найстарший із них Іван
Вже хороший був чабан,
Сам він стада доглядав,
Сам корив сам напував,
А Петро, середущий з них,
Все в варстаті бути звик—
Тут батькови помагав
А часами вже сам брав
Та й липові стругав ложки;
За те Гриць, то вже до книжки
Ще з малку цікавий був,
І читати добре знав.
Піде було поміж люди,
Як книжечку роздобуде
Сяде собі на стільці,
Вечером при каганці
Аж до півночі читає —
Нераз так і заспляє.

То-ж раділи отець і мати,
Що вдалось їм виховати
Таких гарних трох синів
Мов тих степових орлів.

Та не довго так тревало —
Страшиє лихо завітало.
Мов грім впала новина
Що почалася війна!
Сказав цісар маніфести
По цілім краю рознести,
Під дозором все держати
Хлопців в бійсько забирати.
Прийшла і до Дуба вістка —
Мусить Іван йти до війська.
Зажурились отець і мати:
Хто-ж ме стада доглядати
Як Івана заберуть —
І хто знає де повезуть?
Лиш не було ради в тім
Як покіннув Іван дім.
Грицьо книжку в руки взяв
І з Петром в гори пішов,
Щоб там стада доглядати
В загороду заганяти.
Петро сам вже корм давав
А Гриць йому помагав,
А вечером як скінчили,
Тоді й ватру розложили.
На колоді Гриць сідав
І до рук він книжку брав;
Петро знова коло нього
Теж не покидав свого —
Тесав ложки а часами
Біг до хати стежечками,
Щоб спитати тут родину
Про свіжу яку новину, —
Може Іван вже прийшов,
А може хоч написав
До них листа дрібненького?
Та даром, не було й того.

Аж раз ніччю на кони
Хтось спинивсь за ворітьми,
Скочив скоро й до дверей
Запукав, — Хто це такий?
Старий Дуб сейчас спитав,
А Іван тихцем сказав —
Це я, тату, втворіть двері!
Втворив старий а матері
Сказав світло засвітити
Щоби справді подивитись.
І засвітила стара мати —
Та й не знала що й казати,

Бо побачила у нього
Замість орла австрійського
Малий тризуб на грудях,
Спитав Дуб з слізи в очах:
А це що за чудо сталось!
Розкажу вам як це склалось,
Відповів спокійно син.
Минув вже рік не один
Як ми стратили державу,
Свою волю, права й славу,
Та в неволі жити стали;
Тільки Господа блаґади,
Щоб дозволив колись нам
Всім Україні синам
Правди і волі дочекати
Та державу збудувати.
І вислухав Господь нас,
Прийшов жданий нами час,
Взяли ми за святе діло,
Пішли вперед разом сміло,
А сьогодні в нас знова
Вже держава є вільна!

— 2 —

Радість в хаті панувала
Яка досі й не бувала —
Гриць з Петром у полонині
Як завжди так і нині
Всю роботу покінчили.
Ватру тоже розложили.
Як пішли хвєріст збирати
Гриць почав всьо оглядати,
Та як глянув він в долину
В ту сторону де хатину
Днями бачити він міг,
Так з дива вийти й не міг.
В хаті ясно світилося
І з комина курилося
Мов у Свят-Вечірну ніч.
Не знав Гриць у чім тут річ
Але як Петро прийшов
Так до него так сказав:
Лишім, брате, ватру, стадо,
Та підім у загороду,
Подивимось що там сталось,
Може лихо яке склалось?
За часочку пів хвилини
Оба хлопці з полонини
Стрілами у діл бігли.
Як стали під ворітьми,
Тоді Петро відозвався —
А щоб ніхто не дізнався
До вікна ми підійдемо
Й через него заглянемо,
Може зайдем і до хати
А як ні так і вертати

До стада будем сейчас.
І скочили оба враз
Та лиш глянули в віконце
В котрім світло наче сонце
Ясно в тую ніч світило,
Так побачили це диво:
При столі Іван сидів —
І так батькам говорив:

А щоб її удержати
Нам потрібно силу мати,
Бо ворогів у нас сила.
Правда, сказав Дуб до сина,
Треба буде війська много,
Крісів, гармат, ну і всього,
Бо та наша Україна
Молоденька мов дитина.
Треба її доглядати,
Щоб знов злидням не віддати
У неволю у кайдани.
Як почули це сини,
Що під віконцем стояли,
З радости самі не знали
Що до себе говорить.
Скочив Петро і в ту мить
Двері в хаті відчиняє,
До Івана підбігає,
А Гриць за ним і в ту хвилю
Обняли його за шню
Та й почали цілувати.
Щоб ту радість описати
Трудно, вірте ви мені,
А вкортці як вже всі
За столом місця засіли
Знов він почав по хвилині:
Слухай, батьку! я сюди
Не прийшов на іграшки,
Мені треба хлопців брати
І до Куреня вертати
Там робота всіх нас жде.
Тобі може й жаль буде
Однак мусиш призабути —
На вітчнну час глянути
А про себе пора дбати
Як будемо спокій мати.
Тому й слухай, любній тату,
Завтра мусиш ти післати
Разом з нами до Коша
Також і сина Петра.
Як почув це Дуб старий
Голову у низ спустив,
Мати руки заломала
Та й рівенько заридала.
А на другий день раненько
І Петро зібравсь гарненько,

Зів ще дещо і чекає —
Аж тут Іван надїзджає
А за ним гурт легінів
Узброєних вже стрільців.
Мати сльозоньки втерала
Як синів випроваджала,
Дуб як зброю подавав
Оттаке до них сказав:
Ідьте, сини, й боріться,
Труду, смерти не бійтеся;
Краще згинуть у бою
Чим бути катам слугою.
Гриць вже зараз вивів коні
Осідлані два вороні,
Сини ще раз поклонились,
А як на конях опинились
Тоді й пісня залунала
Шляхом знялася курява.
Довго Гриць у слід дивився
А як пісні звук згубився
Тоді й він лишив родину
Та пішов на полонину.

— 3 —

Іде наш Гриць стежечками
Та обтяжений думками,
Що аж ледво поступає;
А прийшовши, оглядає
Кругом ген всю загороду.
Нарешті почав вже й стадо
В полонину випускати
Та ягняткам корм давати.
А як вже всьо покінчив
Під скалою собі сів —
Ні ватри не розкладав,
Ні книжки до рук не брав,
Тільки мріяв цілу днину
Про ту славу Україну.
Про котру він досить знав
Бо в книжечках все читав.
Вечером зноў біг вдоліну
Та розпитував родину
Чи новин яких нема.
Так наспіла вже й зима,
Снігом доли й гори вкрило.
Та інеси прикрасило.
Цілих місяців чотири
Не ходив Гриць в полонини
Бо худібка пашу мала
Тож в загороді стояла.
Аж як весною сніг стопився
Ліс зеленим листям вкрився,
Раз ранком в погідну днину
Вибрався Гриць в полоннну,
Щоби пташок спів почути
І загороду оглянути.

Іде Гриць, духом радіє
Бо кругом всьо зеленіє —
В корчах пташечки співають
І цвіточки зацвітають.
Іде він поміж горами
Крутенькими стежечками,
Аж тут немов з під землі
З'явивсь Іван на коні.
Скочив скоро і обнялись
Як колись поцілувались,
І Іван почав питати —
Як там батько, рідна мати?
Чи ще жива, чи здорова?
Довго тяглась їх розмова
Про свої родинні справи,
А що Гриць все був цікавий
Тому й запитавсь його:
А де тепер наш Петро?
Тут Іван мов остовпів,
Голову у низ спустив
А по хвилі як підняв
Та й таке йому сказав:
Слухай, брате, я тобі
З великим болем у душі
Хочу правду розказати
Та ти мусиш замовчати.
Гриць будьтоби здивувався
Але й зараз здогадався,
А Іван таке кизав:
Як я його з дому взяв
Та до Коша припровадив
Курінь у бій тоді ладивсь,
Тож зараз на другу днину
Вислав командант частину
На розвідку у поля.
Прийшла черга й на Петра.
Він пішов — та не вернувся.
Тут Іван слізми валився.
За хвилию їх портерав
І дальше таке сказав:
Годі нам сльозами митись
І не пора теж дивитись,
Любий брате, на гане!
Що тисячі нас паде;
Та й не треба нам лякатись
І позаду оставатись,
А пора за зброю взяти
І до бою з катом стати.
Тобі тоже, любий брате,
Пора кріса в руки взяти,
Бо в нас тисячі таких
Як ти хлопців молодих
Тому й я їхав сюди,
Щоби ще й тебе взяти

Та не знаю як ще станесь —
Чи батько на те пристане,
І чи маєш ти охоту
Йти на ту важну роботу.
Гриць не знав що тут сказати
Бо не міг зорієнтуватись
Чи Іван всю правду каже,
Чи так тільки жарти струже.
Тож спитав його сейчас
Та чи правда це якраз.
Іван гірко усміхнувся —
Свята правда, відозвався,
Жарти давно я забув,
Ну і час не такий став
Щоби можна жартувати.
Тепер мусиш сам рішати
Та сказати тут мені
Чи підеш з нами чи ні?
Гриць хвилину ще вагався
Тоді так він відозвався:
Піду, любий брате, й я —
І причина хоч яка,
Не задержить мене вдома;
Як не явно так крадькома,
Щоб не знали батько, мати,
Виберусь вечером з хати,
Ти мене тут дожидай —
Чуєш брате? прощавай.

— 4 —

І остався сам Іван.
А вечером, як туман
Вкрив просторі долини,
Гриць тихенько на кони
З подвіречка викрадався
Так, щоб ніхто не дізнався.
Бо колиб так рідна мати
Знала, що йде воювати —
Гірко вона затужилаб,
Ну, і може не пустилаб.
А як приїхав вже вдолину
На те місце де у днину
Він Івана зустрічав —
Так і очам не довіряв,
Бо в долині вже стрільців
Зібралось мов воробців.
Дехто мав кріса, шаблюку,
Дехто харчі в наплечниці.
Видно було по лицях,
Що охота, а не страх
Йти у бій за батьківщину
Свою рідну Україну.

Відіхали орли сизі —
Ні не оглядались,
Аж за селом ген далеко
Пісню заспівали,
Однак старий Дуб з женою
Вже пісні не чули.
А в ранці як пробудились
Та кругом всьо оглянули —
Нема сина — нема й коня.
Сусідів питають
Чи не бачили де дівся.
Та вони й не знають.
Аж під вечір довідались,
Що не лиш його одного
Але в селі вже не було
Рівних йому много.
Так минуло аж два тижні
А на третій зрана
Прийшла до їхньої хати
Сумненька новина.
Подививсь Дуб, зажурився
Та впав на коліна.
Мати тоже здогадалась
Що в тому причина,
Та й не кажучи нічого
Сльозоньки втерала,
І Всевишньому за ласку
Подяку складала.

О дякую, Тобі, Боже,
Що дозволив Ти мені
Віддати їх на службу
Любій нам батьківщині.
Прийми їх до раю свого
Та зглянься над нами
Дітьми Неньки України,
Дочками й синами.
Псможі нам, Всемогучий,
Всьо зло перебути,
Поможі нам волю й долю
Для Неї здобути.

Дідусеві Слова

Віршоване Оповідання для
дітей і молоді

Мов з водою час пливе,
пливе й не вертає,
А з собою щз лиш може
від нас забират,е,
Оставляє тільки спомин
по тім всім що було,
Що неначе чудний сон
пройшло, проминуло.

От здається, що недавно
і я був маленьким
Бігав, було, все веселий
садком зелененьким;
Де дідуньо вже старенькі
в пасіці сиділи,
Пчілок своїх доглядали
і медок точили.

І про них, я, любі діти,
хочу вам сказати,
Та їх ціле життя своє
буду пам'ятати,
Бо вони мене навчили
рідного звичаю,
Та любови великої
до людей і краю.

Коли малим ще я був
мене колисали,
Брали мене на коліна
й пісеньки співали;
Як ходити вже навчись
брали у садочок,
Виробили мені гарний
з коником візочок.

Потім шаблю вистругали
і шолом зробили,
Потім з лука дубового
стріляти навчили;
Звали мене козачком
і казали все —
З тебе колись Україні
потіха буде.

А коли вже зимові
вечорі настали,
Тоді вони про давню
славу повідали,
Про козаків Запорожців
як в похід ходили,
Як чайками маленькими
до Босфору плили.

Із неволі турецької
братів визволяли,
При пожежі серед ночі
бенкети справляли;
А потім як Катерина
салдатів наслала
Та Січ славу, Запоріжжя,
цілком зруйнувала.

Та найбільше говорили
мені про Стрільців,
Як то вони здобували
Княжий Город Львів,
Як на Київ вибирались,
як його здобули,
А тисячі з поля бою
вже й не повернули.

А тепер вам перекажу
казочку малу,
Яку мені розказали
раз літом в саду;
А ви її вислухайте,
бо цікава буде,
Її певно жадне з вас
скоро не забуде.
Слухай,—вони розпочали,
слухай, та учись,
І слудом народу свого
до мети спішишь,
Бо нема ніде на світі
понад нарід твій;
І прикрасну Україну
наш край дорогий.

Нема слави понад нашу,
і пісні нема,
Наша в світі є найкраща
хочби і сумна,

В нашій пісні наша слава,
незалежність й воля,
В нашій пісні тяжке горе,
кайдани й неволя.
В нашій пісні гай зелений
і шуми листків,
Подув вітру легенького
та пташаток снів,
В нашій пісні і весілля
і похід сумний;
Наша пісня, любий внуку,
це скарб дорогий.

А було це в осени —
з дерев листки опадали
Люди з лісів й криївок
до сіл повертали,
Бо здавалось, що війна,
котра роки велась,
Знищивши цілі держави,
врешті закінчилась.

Дехто навіть вже забравсь
матеріал стягати,
Щоби хоч яку хатинку
собі збудувати,
Бо зима вже зближалася
дощі просякали,
Люди в криївках жиючи
страшно хорували.

Не мали в що одягнутись
ні чим прожитись,
Лікарів також не було
щоб могли лічитись,
Так сказати, любий внуку,
біда страшна була.
Не дай Боже, щоби знова
до нас повернула.

Та одної днини ми
всі вістку дістали,
Що вже й наші українці
військо сформували,
Під нашим прапором
самих молодих
До нині всім знаних
Стрільців Січових.

Як остання ніч жовтнева
своє рядно розпняла
Мов з землі вони повстали
і здобули Город Лва,
Займанців з него прогнали
а чим день настав,
Вже на Юрі синьо-жовтий
прапор повівав.

І весь нарід утішився
що по днях неволі
Знова йому засвітило
ясне сонце волі,
Вже займанці з наших сіл
стали відступати,
На їх місця усім любі
Стрільці прибувати.

Радо їх усіх витали,
чим могли гостили.
Іхні прикази сповняли,
що треба робили;
Та не довго, любий внуку,
радість панувала,
Бо займанців влада
знов сили зібрала.

Правда, наші тоже
на них не чекали,
В кого сила була
всі в ряди ставали;
І своїх синів двох
я також діслав,
Сам благословив їх
хоч сльози втерав.
Та не з туги, жалю —
а з радости тої
Що ідуть на поклик
батьківщини свої;
Старшого з них вбили
молодший вернувся
Це Прокіп твій вуйко
одначе змінився.
Вже не так веселий
як був він тоді
Коли спішивсь радо
в Січові Стрільці,
Батько твій в чужині
на хліб працював,

Та про нас ніколи
він не забував.

Раз в осени пізно
як в наших селі
Стояли всім любі
Січові Стрільці,
Десь так серед ночі
гармати озвались;
Це вже чужі орди
знова підсувались.

Над ранком під дісом
з Стрільцями стрінулись
Однак Стрільці більше
вже не повернулись.
І знов в село наше
займанці прийшли,
Та й свої порядки
всюди завели.

А як бій скінчився,
тоді ми знова
З кривок всі вийшли
і взялись до діла.
Я пустивсь до ліса
бо якраз тоді
Хотів ще пробудувати
хату для рідні.

Та коли я тільки
зближивсь до яру,
Над котрим побачив
березу струнку,
Почув я так гейби
тихий плач людини,
Що впливав з корчів
густої ліщини.

А коли вже блище
до корча зближився
Та в що найгустіше
місце подивився,
Побачив лежачим
у крові цілого,
Без руки правої
Стрільця молодого.

Ох, Господи Боже!
в горячці шептав,
Нашо-ж бо ти мене
на той світ післав,
Вчини ж свою волю
та й візьми мене
З того місця муки,
в царствіє своє!

А мені, мій внуку,
дух в грудях заперло
І серце так само
здавалось завмерло,
Однак лиш на хвилину
бо за часок я
Водою з потічка
напоїв Стрільця.

Не плач, йому кажу,
бо плач не допоможе,
Тебе він ще більше
збезсилить, знеможе,
Та й скоренько з себе
сорочку я зняв,
Та стрільцеву рану
як міг завязав.

А коли він бідний
до себе прийшов,
Тоді немов в страсі
мене запитав,
А деж наші ділись,
і хто ви такі?
Чи наші, чи може —
і ви теж нужді?

Ні, не бійся, сину,
кажу йому я —
У Стрільці післав я
синів своїх два,
Так ви українець!
крізь сльози сказав,
Вас мабуть до мене
сам Господь післав.

Можливо, що, Господь,
дальше кажу я,
Шкода що не можем
йти ми до села,

Бо наше село вже
знова кати взяли,
Щоб встоятись довше
Стрільці сил не мали.

Однак, ти не бійся,
я спосіб знайду —
Як лиш ніч настане
по тебе прийду,
Лиш Богу молися,
щоб сил тобі дав;
Та щоб сирій вечір
чим скоріше настав.

А коли вже смерклось,
з сусідами я
Приніс в село наше
раненого Стрільця,
Хати в нас не було
бо злидні спалили,
З вської загороди
лиш стайню лишили.

А що ми боялись,
щоби часом вороги
Того Стрільця молодого
у нас не знайшли,
Так на стриху скоро
ми місце зробили,
І там його зараз
як слід положили.

Жінки десь скоренько
вже й страви дістали,
Та Стрільцеві раненому
з усміхом подали,
Одна пішла скоро
з ведром до криниці
Щоб принести досить
чистої водиці.

Потім рану вмили —
як слід завязали
Мов мати дитинку
до сання поклали,
І знова крадькома
всі порозходились
При Стрільцеві тільки
мущини лишались.

І так через осінь
ми його держали,
Мов рідного брата
всі все доглядали;
А як рана згоїлась,
я хату збудував,
То вже тоді тиху нічку
разом з нами спав.

Росказав нам хто він є
та звідкіля родом,
Та як кати збиткувались
над нашим народом,
Як його батьків забрали
серед ночі з хати
І повезли у кайданах
та куди, не знати.

Потім обійстя спалили,
він лиш сам лишився,
Бо неначе якимсь чудом
перед ними скрився,
А що нас він полюбив,
так просив, щоб ми
Коло себе мов рідного
і його прийняли.

І ми радо згодилися,
а як церков збудували
За дяка його до неї
всі радо прийняли,
Потім й школу оснував
а діти його любили,
На науку, коли мав,
всі радо спішили.

Заснував теж пластунів
водив їх по полі,
Росказував про Стрільців
що бажади волі,
Показував їм місця
та як вони бились,
І могили, що по них
на віки лишились.

Научав їх співанок,
рідного звичаю,
Та щоб вірними були
для рідного краю;

Научав їх як лиш знав,
казав щоб любились,
Щоб часу не марнували
а завсігди вчились.

Аж займанці довідались
про його роботу
І прислали поліцаїв
вечером в суботу,
Тай забрали вони його
з нашого села —
Не одному по личеньку
сльоза потекла.

Бо вже більше не вернувся;
лиш люди казали
Що його лихі жандарми
страшно катували,
Потім у тюрму замкнули
де життя скінчив
За те, що він Україні
все вірно служив.

От таку сумненьку казку
дідусь розказав мені
Років тому вже багато
у зеленому саді,
А я всьо що памятаю
на папір списав,
І так словечко по слові
я вам передав.

Щоби ви навчились з того
як маєте жити,
Та батьків своїх, в країну,
до смерти любити,
Бо нема ніде на світі
понад рідний край,
Понад свою рідну мову
і любий звичай.
Нью Йорк, Н. Й. Лютій, 1946.

МИКИТА

ЖУРНАЛ ГУМОРУ І САТИРИ

"МИКИТА" UKRAINIAN JOURNAL OF HUMOR & SATIRE

EDITOR & PUBLISHER: EUGENE BEREZINSKY

* 40-14 44-TH STREET, LONG ISLAND CITY, N.Y. 11104 *

О Г О Л О Ш Е Н Н Я

ВИДАВНИЦТВО
"ДОРІЖКИ ДУНАЄВА"
видало друком такі брошури

"ЗА УКРАЇНУ" І "ДІДУСЕВІ СЛОВА"
Віршовані Оповідання,

"НА УКРАЇНІ"
Вірші

"ВІДДАЙМО ПОШАНУ ПОЛЯГЛИМ"
Присвяти

"МІШОК."
Гумору й Сатири

"ЗИМОВІ СОНЕТИ"
Спогади

"НА ЗДОРОВ'Я!"
Дуже Весела Збірка,

По інформації просимо писати на
адресу видавця:

EUGENE BEREZINSKY
40-14 44-TH STREET,
LONG ISLAND CITY, N.Y. 11104

* * * * *